

דַּרְשֵׁתִי קִרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת משפטים, תשפ"ה

עמוד התורה – בין אדם לחברו

כותב השל"ה הקדוש: בכל עשרת הדברות, יש שש מאות ועשרים אותיות, בגימ' "כתר". למה? כותב החתם סופר: כל אות רומזת כנגד מצוה אחת מתרי"ג מצוות, ועוד שבע מצוות דרבנן. ביחד יש שש מאות ועשרים – 'כתר'.

אומר החתם סופר: שבע מצוות דרבנן מסודרות בדיוק בשבע אותיות האחרונות של עשרת הדברות. במה התורה מסיימת? "לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך". השבע אותיות האחרונות זה 'אשר לרעך'.

אומר החתם סופר: 'אשר' – א', זה 'אבלות' שבעת ימי אבלות. ש', זה 'שמחה', שמחת חתן וכלה בשבעת ימי המשחה שתקנו מרע"ה. ר', זה 'רציצה', נטילת ידים שרבנן תקנו. זה 'אשר'.

'לרעך', ל', זה 'לחם', ורבנן תקנו שלא לאכל לחם של גויים – פתם משום יינם, ויינם משום בנותיהם (ע"ז לו:). ועמו נכלל בשולי נוכרים. ר', זה 'רשויות', עירובי חצרות ושתופי מבואות, שלולי זה הם רשויות מחוקות ואסור להכניס ולהוציא מאחת לשניה. ע', זה 'עמלק', זה מקרא מגלה שהולך על מחית המן ואנשיו שנהרגו אז בי"ג אדר שהם מעמלק. כ', זה 'כהנים', זה נס חנכה שנתקן על ידי כהנים.

אלו שבע המצוות דרבנן שרמוזות בשבע אותיות האחרונות של עשרת הדברות. אבל השל"ה הקדוש כותב שבגימ' התרי"ג אותיות כנגד תרי"ג המצוות, והתורה מסיימת 'אשר לרעך', להגיד לך שכל התורה כלה, מה העמוד שמחזיק אותה? על מה התורה עומדת כלה? על בין אדם לחברו. 'אשר לרעך', זה עמוד שמחזיק את כל התורה כלה.

פלא פלאים! למה העמוד הזה מחזיק את כל התורה כלה? למה? מה רע שמצוות תפלין תחזיק את כל התורה כלה? מה עם שבת? מה, שבת לא טובה? מה עם כפורים? מה לא טוב? לא! מצוות שבין אדם לחברו, כותב השל"ה, זה עמוד שמחזיק את כל התורה כלה.

ולכן גם התורה חלקה את ספור מתן תורה לשני חלקים. חלק ראשון בפרשת יתרו, באמצע יש את משפטים, מצוות של בין אדם לחברו, ואז הסיים של ספור מתן תורה (פרק כד ואילך עיי"ש ברש"י).

הנסייון הגדול דוקא ב'בין אדם לחברו'

למה באמת התורה חלקה את זה ובאמצע שמה מצוות של בין אדם לחברו? כותב השל"ה: כל התורה שנתנה לנו, נתנה לנו לצרף את הגריות! מה הפרוש 'לרעך' אותם? לחזק אותם. שתתמודד, שתעמד, שתהיה חזק. בן אדם בדרך כלל על פי רב זורם בחיים שלו. זורם – זה נתמד, נוסע. אבל, כשפתאום יש לו נסיון, והוא עומד בנסיון, וואו, פתאום אתה רואה אותו שהוא נהיה בן אדם גדול מאד.

אומר השל"ה: הנסייון הגדול ביותר שיש לבן אדם בעולם, זה 'בין אדם לחברו'. אני מוכן לקנות תפלין שיגידו לי: "תשמע, חרצות לשמה, מעור אחד, מקלף אחד, מדיו אחד, הסופר כותב את זה בתוך המקנה". הכל אני מוכן לשלם על זה, אין לי בעיה עם זה בכלל. תשמע, זה עולה עשרת אלפים שקל... משלם! אין ספק, משלם, בטח, אין שום בעיה.

אבל אם השכן אמר לך איזה משהו שאתה אמור לשלם על זה עשרים שקל, תוסיף בועד בית עוד עשרים שקל – "איזה גנב הבן אדם הזה, איזה גנב הועד בית הזה, לוקח הכל לכיס שלו". למה? מה הבעיה? עשרים שקל? אתמול קנית תפלין בעשרת אלפים שקל, לא דברת מלה. מלה לא דברת. היית מוכן לשלם הכל.

לא! לא! כאשר זה 'בין אדם לחברו', בן אדם לא מוכן. מרגיש שגנבו אותו, גזלו אותו, ממש חמסו אותו, ככה הוא מרגיש. לכן, המצוות נתנו לצרף את הגריות. אתה יודע איפה מצרפים אותך? אתה יודע איפה אתה נהיה הכי חזק? איפה אתה עומד בנסיון שלך? זה 'בין אדם לחברו'.

אנחנו יכולים ללמד הרבה תורה, אבל כשמגיעים בין השכנים, בין ההורים, אתה רואה משפחות, ירשות, על כלום מתפרקות המשפחות, נלחמים אחד עם השני. על מה? על מה? לא מבין. "לא! מה הוא יקח יותר ממני? מה הוא יעשה יותר? לא יכול להיות!".

שם התורה באמת מעמידה את הבן אדם הכי בנסיון. לכן באה התורה אומרת לך: אני אתן לך רק חלק ממתן תורה. למה? מתן תורה אתה יכול להאמין הרבה דברים. "אני מאמין שהכל ממנו יתברך", עד השכנים, עד אשתי. "אני מאמין שהכל ממנו יתברך", אבל אתה יודע, עד הנסיון. ואחר כך מגיע 'בין אדם לחברו'. אם סימית, עמדת בזה חזק, אחר כך תסיים את המתן תורה.

אה, זה מתן תורה אמיתי, ששם אתה מרגיש שצרכו אותך, עמדת בנסיון. גמורנו,

זהו. אני כבר יודע ששבת, תפלין, כפורים, סכה – אני כבר יודע שהכל יהיה טוב. הכל אתה תסתדר. עם זה, אין לי בעיה. הבעיה שלי זה רק כשאיתה מגיע לבין אדם לחברו.

כמו שהוצאתי את הדבוק אני יכול גם להחזיר אותו

בספר "אביר יעקב", עמוד רמו, מביא ספור על הבבא סאלי. אתם לא מכירים אותו? במאה אחוזים! לא ספק, מאה אחוז!

הבבא סאלי נסע לחזק את האנשים, היה נוסע ממקום למקום למסר שיחות, לחזק את הקהלות שבינו תלמודי תורה, מקואות, בית ספר לבנות. היה עובר בכל מקום לחזק את הדת.

יום אחד הוא נסע לאלג'יר. הגיע לשם. שאל אותם: "איך המקום?". "ברוך השם, הקהלה טובה מאד. יש פה תלמודי תורה, יש כולל של אברכים, יש מוסדות לבנות. הכל ממש בצורה הקדושה ביותר שיש, באמת לעילא ולעילא. כבוד הרב, יש לנו רק בעיה אחת – יש איזה יהודי אחד פריץ גדר, פותח את החנות שלו בשבת. אנחנו מפחדים שזה יגרו עוד חנייות, ומי יודע מה יכול להיות".

הבבא סאלי בקש: "תקראו לו, אני אדבר אתו". הבן אדם הגיע. איך שהוא הגיע, הבבא סאלי זהה אותו, הכיר אותו ממרוקו. אומר לו: "אה, מסעוד, מה שמעית עליך שאתה מחלל שבת?". "כבוד הרב, אני לא מחלל שבת, אני לא מחלל שבת. אני בשבת מעסיק ערבים. הם מוכרים, הם קונים, הם מרויחים את האחוזים שלהם. אני אין לי קשר, אני נמצא אולי בחנות, אבל זה לא קשור אלי, זה אחוזים שלהם" הבבא סאלי אמר לו: "זה חלול שבת". אמר לו: "כבוד הרב, זה לא חלול שבת, זה לא חלול שבת". הבבא סאלי מנסה להגיד לו: "סגר את החנות, אתה עושה פה פרצה". "זה לא פרצה הרב, זה מתר לכתחילה. מה אתה רוצה? אני מעסיק גויים, הם מוכרים, הם קונים, עושים הכל".

הבבא סאלי אומר לו: "מסעוד, תשמע, אתה זוכר את הדבוק שהיה בך? כמו שאני יודע להוציא את הדבוק, אני יודע גם להחזיר אותו. אתה רוצה או לא?". "אה, כבוד הרב, עד פה. גמורנו. החנות, אני מבטיח לך בהבטחה גמורה, החנות סגורה, לא תפתח יותר החנות".

טוב, אחרי שהוא הלך, שאלו אותו: "הרב, מה בחיים לא ספרת לנו על איזה דבוק? שמעתם שהבבא סאלי הוציא דבוק? לא, מי שמע את זה?".

אמר להם הבבא סאלי: "אני אספר לכם מה שהיה..."

"מסעוד הזה היה במרוקו, ואז במרוקו שלטו הצרפתים באותו זמן, והיה מלחמות בין המרוקאים לצרפתים. גיסו אותו לצבא של הצרפתים, והוא התגייס. פתאום חזר אחרי המלחמה לא נורמלי כל כך. ומישוהו אמר: "אולי יש לו דבוק". לקחו אותו לאיזה רב, עשה איזה יחוד, אמר: "כן, זה דבוק".

טוב, מי עכשיו יכול לעשות? אמרו: "רבי דוד, עטרת ראשנו, אה של הבבא סאלי, הוא גדול, הוא יכול לטפל בזה". אבל הוא היה סגור בתוך החדר ימים וילילות, לא יוצא מהחדר בכלל, לומד כל היום. לא ידעו למי ללכת. אמרו: "נלך לראש הישיבה" הוא הבבא סאלי.

הגיעו לבבא סאלי. הבבא סאלי עשה כל מיני יחודים. איך שהתחיל לעשות יחודים, אותו מסעוד נפל על הרצפה והדבוק התחיל לדבר. הוא אמר לו שמרב החטאים שהוא עשה, אז לא מכניסים אותו אפילו לגיהנם, ולכן הוא מצא מנוחה בנפש של הבן אדם הזה.

[זה הספור הזה באופן כללי, זה לא קשור אלינו. זה עכשיו הקטע הזה שבבילגו]. שואל אותו הבבא סאלי: "אבל למה נכנסת לבן אדם הזה? מה עשה לך אותו מסעוד הזה?". אומר לו אותו דבוק: "הבן אדם הזה זרק לכלוכים על הרצפה, מכללך את הרצפה, זרק גם את המי רגלים שלו ברצפה, ולא אכפת לו שאחרים הולכים במקום של טנפת. לא אכפת לו מהלכלוכים. כיון שלא אכפת לו מאחרים, נתנו לי רשות להכניס בו לצער אותו".

[זה קבל על מה שהוא טנף את מרוקו, אז מי שזרק לכלוכים בארץ הקודש – איזה פחד פחדים! זה ממש מפחיד, מאד מאד מפחיד].

בקצור, הבבא סאלי עשה יחודים. אמר לו אותו נוסף: "אני מוכן לצאת לחצי שנה, אחרי חצי שנה אני חוזר אליו". אמר לו הבבא סאלי: "לא". הבבא סאלי עשה עוד משהו, בסוף הוא אמר: "אני אצא לשנה". הבבא סאלי נטה להסכים שנה וחשב לעצמו: "בסדר שיצא שנה, ואני אעשה איזה תקונים לנפטר הזה, אולי כבר הוא יכנס לגיהנם, ואז הוא לא יצטרך לחזור לפה". ככה הבבא סאלי נטה לבו.

בקצור, כשהוא נטה לבו, פתאום נפתחה הדלת ורבי דוד, עטרת ראשנו, אומר לבבא סאלי: "מה זה כל הרעש שאתה עושה לי פה? אני לומד, אתה עושה לי פה רעש ליד

אני מוכן לשלם. אומר הנהג: "אני לא רוצה כסף". אמר לו: "אם כן, אני לא יורד מהאוטו. לא יוצא מהאוטו".

טוב, לא היתה ברירה, שלם לו. "מה קוראים לך כבוד הרב?". אומר לי: "קוראים לי אהרן". רשם את הטלפון שלו. "אתה נראה לי בן אדם טוב", ככה הוא אמר לו. טוב, ירדו. זה היה בז' באדר.

יום אחד, אולי עברו איזה שבועים שלושה, מספר הרב טוסיגי: אני מקבל טלפון. "שלום הרב, מדבר יעקב". יעקב?! חסר יעקבים. יש מלא יעקב. אומר לו: "יעקב הנהג מונית!", ואני לא יודע מי זה. "שמע, אני לא זוכר". אומר הנהג: "אלקים אתה גדול, אתה זוכר?". "אה, כן כן, אני זוכר".

"כבוד הרב, מיד למחרת אמרתי: 'איזה בן אדם טוב אתה'. אני יודע הדתיים מה אוהבים? איפה שאני הולך - 'בוא תניח תפלין, בוא תניח תפלין'. אמרתי: 'תראה, אהרן הזה עשה לי טוב על החיים, אמר לי ערב טוב נהג'. אני מאותו זמן החלטתי אני מניח תפלין כל יום. מאז הבר מצוה, כבוד הרב, לא הנחתי תפלין. לכבודך אני מניח תפלין כל יום".

ככה ספר לו. עבר אולי עוד איזה חדש, הוא מתקשר אליי: "הרב, מדבר יעקב". "איזה יעקב?". "הנהג מונית". "לא זוכר מי זה?". "הרב, אלקים אתה גדול, אתה זוכר?". אמר לו: "כן". "כבוד הרב, פעם ראשונה בחיים, שאני ואמא שלי עשינו ליל הסדר. באתי לאמא שלי, אמרתי לה: 'אמא, בואי נעשה ליל הסדר'. היא אמרת: 'איך נעשה ליל הסדר? סבא שלי חלונני, אבא שלי חלונני. בחיים לא עשינו ליל הסדר, בחיים לא עשינו. אין, אין, לא ראינו את אף אחד שעשה. איך אני אעשה?".

"אמרתי לאמא: 'אמא, השכן פה דתי. בואי נבקש מהשכן'. באתי לשכן, בקשתי ממנו אם אני יכול להתארח אצלך בליל הסדר. אמרתי לו: 'כמה זה עולה?'. אמר: 'לא עולה, רק תבוא, לא עולה בכלל'. כבוד הרב, לא היה לי יום יפה בחיים כמו הזמן הזה. לא היה לי יום מצלח בחיים כמו היללה של ליל הסדר. איזה יום, הרב!, התפתיתי מקצה לקצה. כבוד הרב, אני מבקש ממך רק שתגיד לי עוד פעם 'ערב טוב נהג'".

אתה לא יודע, בין אדם לחברו - אם בן אדם חס ושלום עושה צער לשני, בשמים דואגים גם כן לצער אותו, השם ירחם. אם הוא עושה טוב לשני, בשמים דואגים איך לשמח את השני.

מסירות נפש לקדושת השבת ובעקרה לזולת

אני מסיים בספור אחד קצר. כלם מכירים את הסגולה הזאת, יש סגולה כזאת רצינית שאנשים עושים אותה. חלקם רואים ישועות, חלקם לא רואים. אני ראינו ישועות שמה. אולי זה המצוות של אנשים, אבל יש עניין... שהולכים לציון של הרב גדליה מזוועהיל*, בירושלים, שני חמישי ושני [מכירים את הצדיק הזה?].

הוא ספר, ששבו אותו והוא היה בסיביר. יום אחד קרא לו המפקד של המקום, הביא לו מסמכים שלמים, ואמר לו: "גדליה, אתה משחרר, קבלת שחרור, רק תחתם". אומר לו ר' גדליה: "שבת היום, אני לא חותם". אמר לו המפקד: "תגיד, אתה נורמלי? אם אתה לא חותם אתה נשאר פה!". אמר לו: "אין מה לעשות, אני נשאר פה. אין מה לעשות, שבת היום, אני לא חותם".

טוב, בינתיים הוא קרא לשני אנשים, הוא קרא לעוד איזה יהודי אחד קשיש, מבגד, שגם היה אתי ביחד. כשהוא שמע שאני לא מוכן לחתם בשבת, אז אותו יהודי אמר: "גם אני לא חותם". הרב גדליה אמר למפקד: "תגיד לי, אם אני אחתם במקומו זה יהיה בסדר?". אומר לו: "תגיד, אתה מה עובר עליך? בשבילך אתה לא מוכן לחתם, בשביל השני אתה מוכן לחתם?". "תראה, אני קצת צעיר, הוא יותר מבגד ממני. בשבילו זה פקוח נפש, בשבילו מתר לחלל שבת. אני מוכן לחתם בשבילו. בשבילי אני מרגיש שאני יכול להסתדר".

אמר לו המפקד: "ככה אתם מתנהגים? שניכם משחררים בלי לחתם. אני חותם בשבילכם". חתם בשבילם, שניהם משחררים.

כשבן אדם יודע להיטיב עם השני - בשבילי לא משנה, לשני יהיה טוב. עד היום, עברו מאז אולי שבעים שנה, אבל עד היום אנשים רואים אצלו ישועות, על זה שבן אדם יודע להיטיב אחד עם השני.

זה כל היסוד של מתן תורה, שמצוות בן אדם לחברו נמצאים באמצע הספור של 'מתן תורה', ללמד אותך שבין אדם לחברו לפעמים מוריד את הברכה אדם עד למטה, לפעמים בין אדם לחברו מעלה את הברכה אדם עד למעלה. והשם יעזרנו עד כבוד שמו אמן ואמן.

* רבי גדליה משה גולדמן, היה האדמו"ר החמישי מזוועהיל (בנו של ר' שלומקע מזוועהיל). יום ההילולא שלו הוא בכ"ד חשוון. ציינו הקדוש בבית העלמין גבעת רם.

הדלת שלי, מה זה כל הדבר הזה?". אמר לו: "תשמע, יש פה איזה בן אדם עם דבוק, הנשמה מתנפחת, היא אומרת לי חצי שנה, שנה, לא רוצה לצאת, מה עושים?".

הבבא סאלי אומר - אני אומר לכם בזה הלשון - הגיע רבי דוד, נתן בעיטה למסעוד. נתן לו בעיטה, אמר לנשמה: "תצאי אל תחזרי לעולם". יצאה ולא חזרה לעולם. זהו, זה נגמר. זהו. הבבא סאלי מספר: "מה שנסיתי לעשות, לא הלך כלום. וכוחים, ענינים. הוא בעיטה אחת סדר את כל הענינים, הכל הסתדר".

אבל בשבילנו - אתה יודע, אתה מזיק את השני, יש רשות למזיקים להזיק אותך. נתנו רשות משמים להזיק את מי שמזיק את אחרים. ומי שעושה טוב לשני, גם נותנים רשות משמים להיטיב אתו כל הזמן, כל הזמן להיטיב אתו.

"ערב טוב" ששנה חיים

ספר הרב אהרן טוסיגי שליט"א: "בז' באדר הזמינו אותי לבית החברה קדישא של תל אביב. 'תבוא תמסור לנו חזק בחברה קדישא'. לא יודע מה עושים היום, אבל פעם היו נוהגים אנשי חברה קדישא לצום. למה? כי מי יודע, אולי זולו בנפטר. אי אפשר לדעת מי זה הנפטר הזה. נראה לך סתם בן אדם, ובשמים לך תדע מה.

[כמו הספור (אולי עם המהרש"א) שאחד האנשים המלשינים בעיר נפטר, וכשאחד החברה קדישא עשה לו טהרה, אז נתן לו מכה באף, אמר: 'תודה להשם שהוא נפטר, תודה להשם'. בחלום בא אליו ואמר לו שהוא תובע אותו לדין תורה על בזיון תלמיד חכם. ככה אמר לו. מה זה תלמיד חכם? זה השם ירחם עליך! אז הוא ספר לו שפעם אחת הוא הציל תלמיד חכם מטביעה. ולכן נחשב שהוא בזה ת"ח].

אומר הרב טוסיגי: "הזמינו לי מונית הלילה, מונית חזור. אני מגיע למקום, תל אביב. בדרך כלל חברה קדישא עושים את זה בבית עלמין, אתה יודע מקום שומם. הגעתי לשמה, אני הייתי האחרון. נתתי הרצאה, דברנו, שתיים עשרה הסתים הספור. כלם הלכו, אמרו לי: 'הרב, דקה מגיעה מונית'".

טוב, כלם הלכו, התפזרו. חשף, ואני עומד שם. אמרתי, לא יודע מה לעשות. מחכה דקה, שתי דקות, חצי שעה. לאיפה אני עכשיו הולך? מינה, שמאלה? לא מכיר את המקום, לא יודע איפה ללכת. אני אלה? אני מתרחק? אני מתקרב? לא יודע מה לעשות. אני יושב אולי קרוב לשעה, אני עומד ככה בחוץ.

פתאום אני מסתפל, איזה מכונית עוברת עם האור. אתה יודע, גם היה חשף, לא ראיתי כלום, אבל ראיתי מלמעלה את הכפה של המונית. אז סמנתי לו לעצר, הוא עצר. אמרתי לו: "ערב טוב נהג, אתה פנוי לבני ברק?". אומר: "כן, פנוי". "כמה עולה?". "שבעים שקל". "שבעים שקל, אני עולה".

רק עליתי, הצטרפתי שעליתי אתו. הבן אדם תלתלים שלו עד הגג. אין מקום פונים איפה לשים עוד איזה עגיל. אין מקום - לא באזנים, לא בגבות, לא בפרצוף, לא בלשון, לא באף. כלו מלא, כלו מלא ברזלים. אמרתי: "מי יודע, אולי ברח מבית קברות. איזה פחד זה הבן אדם הזה, מה אני עושה פה עכשיו אתו?".

טוב, אמרתי 'עליתי, עליתי', כפרת עוונות. אני נוסע אתו. אולי עברו שלוש ארבע דקות, פתאום הנהג הזה דופק על ההגה: "אלקים אתה גדול!". אני אומר לעצמי, במקום שאני אמר דבר כזה, זה יגיד "אלקים אתה גדול". זה יגיד! טוב, לא דברתי מלה.

המשיך לנסע, עברו עוד איזה חמש דקות, עוד פעם דפק על ההגה: "אלקים אתה גדול! אלקים...", שאלתי אותו: "תגיד לי, אתה יכול להגיד לי למה אלקים הוא גדול?". אמר: "אני אגיד לך? תסתפל, תסתפל בשענה". אני מסתפל בשעון, כמעט שתיים בלילה.

אומר לי: "כבוד הרב, אני משבע בבקר אני על ההגה. משבע בבקר אני פה על ההגה. אני בדרך כלל מסים את העבודה שלי בתשע, גמרנו. זהו, התעייפתי כבר. היום היה לי יום שחור. אנשים עלו, ירדו, עלו, ירדו. אף אחד לא אמר לי שלום. לא בקר טוב, לא ערב טוב, לא כלום כלום כלום. פשוט אנשים עולים יורדים, עולים יורדים, כלום לא אמרו לי".

"אמרתי לעצמי: 'וואי, לא יכול להיות, איזה יום שחור זה'. אמרתי: 'אני לא יוצא מהאוטו עד שאני לא אשמע משהו שיגיד לי איזה בקר טוב, ערב טוב, צהרים טובים, שלום, תגיד שלום לפחות'. כבוד הרב, אני משבע מסתובב עד עכשיו, תסתפל מה שענה, אף אחד לא אמר לי שלום, כלום. אמרתי: 'אני לא חוזר הביתה בלי זה, לא, לא חוזר'. זה יום שחור היה לי".

"אתה יודע, אני בלי פננה נסעתי בכביש של בית העלמין, פתאום ראיתי אותך. הורדתי את השמשה, אמרתי לי 'ערב טוב נהג'. אמרתי: 'אלקים אתה גדול! אלקים אתה גדול!'. שלחת את הבן אדם לפה".

טוב, הגענו לבני ברק, אומר לי: "הרב, אתה יכול לרדת". אמרתי: "מה יכול לרדת, אבל סכמנו שבעים שקל". "ערב טוב נהג, שוף שבעים שקל, שוף", אומר לו: "אתה מותר, אבל אני יש לי מצוה לשלם לבן אדם שכיר. יש לי מצוה דאורייתא לשלם, מה אתה חושב? אני לא רוצה בחנם!". "כבוד הרב, אני מותר לך". "אתה תותר, מה